جوانی و چێتر

جەزا عەلی ئەمین

هەموو مرۆیەك بە پێی زەوقی خۆی لە جوانی دەگا . هەندێك پێیان وایە تەلەفزیۆن سەرچاوەی خۆراکی گیانە ، هەشن بێ چەندو چوون دەڵێن خوا بۆ کەسی دانەناوە بۆ تەقاویتان نەبێ ! گەلێك مۆسیقای نزمیان بە دڵە ، هەندێکی دیکە ئارەزووی گۆرانی بە کۆمەڵی (باخ) یان لا خۆشەویستە . هەندێکیش بروایان وایە هونەری ئەهرامەکانی میسرو پەرستگاکانی یۆنانی کۆن بێ وێنەن . هەشن ساختمانەکانی نیویۆرکیان بەدڵە کە چۆن چۆنی سەری لە هەوران قایم کردووە .

ئێی وا هەیە بە پیاسەو گەڕانی ناو کۆڵانە تارێکەکان دڵی دەکرێتەوە ، هەندێکی دیکەش حەزی لە سەیرکردنی ئەو شەقامە نوێیانەیە کە لەم بەرو ئەو بەرییەوە خانووی بڵند هەڵچوون .

هەندێك دەیسەلمێنن وێنەی تەجریدی لە سەردەمی تەقینەوەی ئە تۆمدا دوا ووشەی هونەو ، هونەری گەیاندێتە ئاستی زانست . . خەڵکی کەش بەر پەرچی ئەو رایە دەدەنەوەو دەڵێن :

نامەی هونەرمەند خۆ نقوم کردن نیە لە قووڵایی ئەتۆمدا ، بەڵکو خۆ خستنە ناو قووڵایی گیانی مرۆڤایەتی‌و دەروونی مرۆڤایەتییەوەیە .

هەندێك دەخوازن بۆ پشوویەکی سیاحی (گەڕیدە) بێ بچنە دەرەوەی وولات ، تا دنیا ببینن‌و هەندێ کەلوپەل لەگەڵ خۆیاندا بهێنن .

هەندێك کامیراو دەفتەری بیرەوەری‌و قەڵەمی رەش هەڵدەگرن‌و بەرەو دارستان‌و رێی دێهاتەکان وەدەر دەکەون تا بە دیمەنی جوان جوانی نیشتمان مەست بن .

دەتوانین لەو بەراورد کردنەدا تا کۆتایی نەهاتن هەر بەردەمام بین بەڵام خۆشترینیان لای من بەراورد کردن‌و لە حاند راهێنانی ئەو زەوقانە نیە . .

یان بووترێ کامیان لە هەموویان بۆ من ئاشناترن ؟

بەڵکو مەبەست خورد بوونەوەیە لە کێشەیەك ئەویش ئەوەیە : (زەوقە جوان‌و ناشیرینەکان لە چی پێك دێن ؟) .

ئەو کچە قوتابییەی کە سینەمای خۆش دەوێ چۆن تەعبیر لە هەڵچوونی خۆی دەکا ؟

ئەو لە ئەنجامی بینیندا بیرو هەست‌و نەستەکانی مەرام نیە . . کە دەرهێنەرو نووسەری فلیمەکە مەبەستیانە ، ئەو بەتەنێ بە کوڵ‌و دڵەوە

دەروانێتە هونەرمەندە جوانە کەوهیچی دیکە !

ئەمە خۆشەویستییە ، بێ شەرم وشکۆ بۆ بەڕێوەبەری گۆڤارو ڕۆژنامەی نووسیوە :

(من وێنەی هونەرمەندان کۆ دەکەمەوە ، تکایە وێنەی ئەو هونەرمەندانەی لای خوارەوەم بۆ بنێرن کە لە شارەکەماندا وەگیر ناکەون ، کاتێ وەرم گرتن پارەکەتان بۆ دەنێرم) .

پاشان لیستەیەك بە ناوی هونەرمەندانەوە دەنێرێ ، ئەوجا تەلەفۆنی هونەرمەندی هەڵبژاردەی خۆی وەدەست دەکەوێ ، دەیدوێنێ ، نامەی بۆ دەنێری ، ژووانەکانی لەگەڵدا ساز دەکات !

پێ وایە بەو تەرحە مامەڵە لە تەك هونەردا دەکرێ .

کچی ئاوا بچووك لەوە بێ ئاگایە دەربڕینی سۆز بەو جۆرە جێ پێکەنین‌و شەرمەزارییە . گشت دایك‌و باوکێك لەسەر ئەوە سوورن لە کات‌و دەمێکی لەباردا خواردن بە منداڵەکانیان بدەن . . . یاخود لە سەرەتای کردنەوەی قوتابخانەدا جل‌و بەرگ‌و کتێبی قوتابخانەی هەبێ‌و کەمتر لە سەر شەقام بسوورێتەوە ، زۆرتر لە کتێبخانەدا دانیشێ‌و لە کارو باری ناوماڵدا یارمەتی گەورەکان بدا .

کەس‌وکار بە هەڵەداوان ڕادەکەن تا کورەکەیان ، یا کچەکەیان بچێتە قوتابخانەی زمانی ئینگلیزی یا فەرەنساوییەوەو فێری مۆسقاو بەفرە خلیسکێ بێ .

منداڵ دەچێتە هەموو ئەو قوتابخانانەوە بەڵام لە ڕاستیدا بە ئارەزووی خۆی ڕەفتار دەکا .

کەس‌وکاری دەروانە کارتی تاقی‌کردنەوەکان ، یا لەبەر دەرگای قوتابخانەی مۆسیقاو بەر یاریگای بەفرەخلیسکێدا دەوەستن چاوەنواری کورەکەیان دەکەن پێیان وایە بەوە ئەرکی سەرشانیان بەجێ‌هێناوە . . بەڵام ئایا ئەوە بەسە تا بەدڵنیاییەوە بڵێین (لەوێندەری مرۆی ژیرو زرینگ گەشە دەکا ؟) بێ‌گومان نەء . . تەنها سووربوون لە سەر ئەوەی زانیاری زۆرو زەبەند بدرێ بە منداڵ بەس نیە ، بەڵکو دەبێ مەڵەکەی هەڵچوونەکانی پەرە پێ‌بدرێ تا هەست بە ئازارو شادی‌و خەونەکانی میشك‌و دڵە گەورەکان بکا . دەبێ لە ڕووی گیانییەوە مرۆیەکی گەورە بێ . بوونی ڕەنگ‌و قەڵەم‌و بۆیە لەگشت ماڵێکدا کارێکی ئابڵێی پەسندە . . بەڵام لەوە لەپێشتر توانینی گۆڕینی هەموو ئەو شتانەیە بۆ دەوڵەمەند کردنی منداڵ .

هەندێ لە کەس‌وکار پیانۆ بۆ منداڵەکەی دەکرێ لەگەڵ ئەوەشدا هەرگیز ناچنە ئۆپێراو باڵێ‌و ئاهەنگەکانەوە . . منداڵان فێری ئەوە دەبن لە هەندێ ئامێری مۆسیقا بدەن‌و کەس‌وکار سەرسام کەن .

کاتێك گەورەش‌بوون بە لەخۆ ڕازی‌بوونەوە دەڵێن مۆسیقای بیتهۆڤن پیر بووە !

ئەگەر پیانۆ لە ماڵێکدا هەبوو کەسیش لێی نەدا بێ‌گومان ڕۆڵی ئەو ئامێرە وەکی ئەو پەیکەرە بچووکە زۆرانەی لێ دێ کە لە ماڵدا هەن‌و هیچی دی . ئەوەندە هەیە وا لە میوان دەگەیەنرێ گوایە خاوەن ماڵ مرۆیەکی ڕۆشنبیرە !

هەندێ چەند سەعاتێك بەدیار تەلەفزیۆنەوە دادەنیشن ، هەشن بە ناو دارستاندا ڕادەکەن . سێیەم کتێبێ دەربارەی (جاسوسی) دەخوێنێتەوە . چوارەم ، یان ڕاستتر چوارەم کچ لەسەر بەرگە پشتی گوڵ دەچنێ ، هەندێ وەك کەس‌وکاریان دەڵێن لە پەنای سینەماکاندا دەسوورێنەوە . نێ دیکەش وەرزشیان پێ خۆشە . یا دەچنە شانۆگەرییەکەوە بێ ئەوەی گوێ بدەنە ئەوەی چ نمایشێك دەبینن .

زۆربەی هەرە زۆری خێزانەکان نازانن پەروەردەی جوانی چییە ، زۆربەی قوتابیان بەدەم باوێشکەوە گوێ لە مۆسیقای پەسند دەگرن . بە پەستییەوە لە هۆڵی پێشانگاکاندا دەگەڕێن‌و هیچ تێ‌ناگەن ، یان دەچنە شانۆگەرییەکەوە بێ ئەوە لەجێی خۆیدابێ قاقا پێ‌دەکەنن ، بە مانایەکی دیکە ئامادەی جوانی وەرگرتن نەبوون . بۆ نموونە لە یەکێ لە سەربازگاکانی پێشڕەواندا منداڵان کاتێ زانیان منداڵێك دەیەوێ ببێتە هونەرمەند تێرو پڕ پێ پێ‌کەنین . پێیان وت : ڕەنگەکانت پێویستن دەیاندەی بەکێ ؟ یاری تۆپی پێ گرنگەو دەتوانرێ بوترێ بێ وێنەیە .

بەڵام ڕوون‌و ئاشکرا نیە ئەو منداڵانە ئەو لێکدانەوە دڕندەییەیان دەربارەی کاری هونەرمەند کە بریتییە لە پیسی‌لە کوێوە هێنایان ؟ چەند جوانە منداڵ تووشی سەدمەیێ بەجۆرێ هەست کردن بە جوانی ڕەسەنی لا بێدار کاتەوە .

بەڵێ ، جارو بار هێمایەکی ساکار یا بزەیەك شتی وا دەڵێن موحازەرەیەکی دوورو درێژ ئەو مانایە نادا . گەورەکان گەلێ ڕێبازو شێوەیان هەیە تا کار لە دەروونی منداڵ بکەن . بەڵام لە کاتێکا باسی پەروەردە کردنی زەوقی منداڵان دەکرێ کێشەکە تا ئەو ڕادەیە گرنگ نیە بەرادەی گرنگی پێدانێ کە پەیوەندی هەیە بە زەوق بەخێوکەرەوە .

پەروەردەی جوانی بەشێکە لە پەروەردە بە شێوەی گشتی جودا دەبێتەوە . . پەروەردەی زەوقی هونەری هەر چەندێ گرنگ و بە بایەخ بێ بەڵام (مەرام) نیە بەڵکو هۆیەکە وا لەمرۆ دەکا بەتەنێ چێژی هونەری نەبێ بەڵکە چێژ لە ژیان بکا .

پەروەردە کردنی چێژی هونەری لای منداڵ مانای فێر کردنێی تا بەیارمەتی هونەرەوەو لە ڕێگای ئەوەوە جوانی ژیان بە هەموو ڕووەکانییەوە ببینێ .

لە کتێبی (هەموو شتێك بە منداڵی دەست‌پێ‌دەکا) وەرگیراوە ل ٦٥ – ٦٨ نووسینی سرغی میخالکوف .